

Kommunala nötkreatur

i Ludvika kommun

LUDVIKA
KOMMUN

Ludvika kommun • 0240-860 00 • ludvika.se

Bakgrund

Ludvika kommun har mindre än en procent jordbruksmark. I takt med att kommunen får allt färre jordbrukare och betande djur hotas stora delar av marken av igenväxning. För att motverka det har kommunen beslutat att bevara och värna den jordbruksmark som finns och har bland annat särskilt omnämnt betande djur i Översiktsplanen 2030.

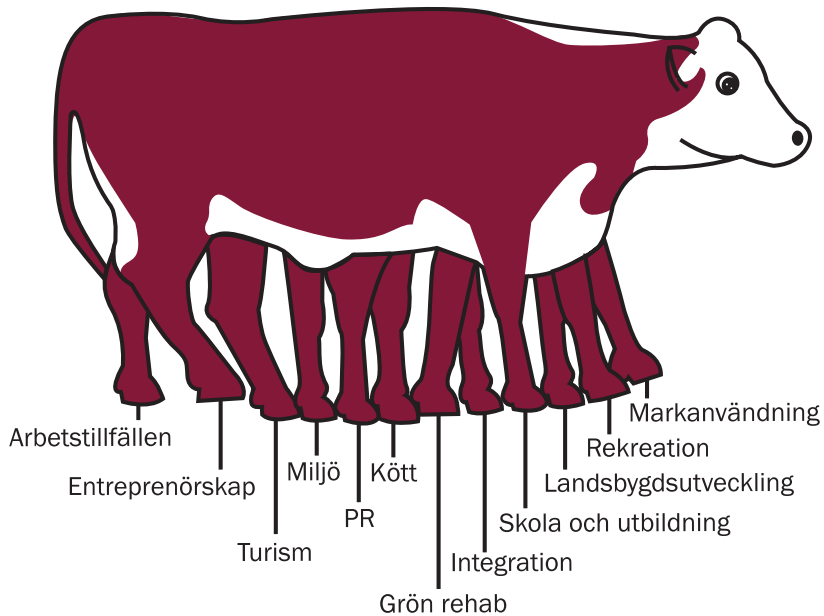
Diskussioner har länge förts om att använda betande djur för att hålla kommunens marker öppna. Kommunens första satsning på betande djur som landskapsvårdare var projektet "Öppen horisont" år 2003. Detta resulterade i de hagar som än idag finns i Rävsnäs. Förslaget om att starta en egen besättning fördes på tal och år 2014 beviljades en förstudie i frågan. Studien kompletterades under 2016 och i maj samma år röstades förslaget om egna kommunala djur igenom. Först som projektform men från november som permanent verksamhet.

Syften – varför ska Ludvika kommun ha egna djur?

Med egen uppfödning kan hela produktionskedjan byggas på ett sådant sätt att arbetsförhållandena för människorna är bra, djurvälståndet håller hög svensk standard och att djuren inte utfodras med vare sig antibiotika i förebyggande syfte, tillväxthormoner eller GMO-foder.

Verksamheten leder till mycket mer än kött och öppna landskap. Det kan vara lockande att räkna på kilopris för köttet genom att ta alla kostnader och dela på antalet kilo, men riktigt så enkelt är det inte. Att ha kommunala nötkreatur leder till annan nytta för människor, djur och natur.

Satsningen bidrar till en socialt hållbar kommun. Den har en bred potential och kan beskrivas utifrån en modell kallad Ludvika-kon. Kroppen representerar grunden i verksamheten medan de olika benen symboliserar de olika grenverksamheterna och potentialen som finns. Beroende på prioriteringar av medlen, kan kons tyngdpunkter styras i önskade riktningar.

Skapar arbetstillfällen

Verksamheten kan användas som en arbetsmarknadsåtgärd och i integrationsarbete. Tjänsterna kan styras för att skapa möjlighet för människor som ligger långt från den traditionella arbetsmarknaden att få nya vägar till sysselsättning. Forskning har visat att arbete med djur är ett väldigt bra sätt att komma in i arbete eftersom djuren aldrig väger in vad du som individ har gjort tidigare. De struntar i om du har studerat länge eller om du har varit långtidsarbetslös, de bedömer dig för det du gör mot dem - vilket ger en fantastisk återkoppling till personalen som arbetar med djuren.

Öppna landskap och biologisk mångfald

Betande djur skapar helt unika landskap som inga röjningsmetoder kan återskapa. De håller markerna öppna och deras framfart bidrar till miljöer som gynnar den biologiska mångfalden. Olika djur, växter och svampar är helt beroende av att det finns betesmarker för att de ska kunna överleva. För att nämna ett exempel finns 305 av Sveriges totalt 445 utrotningshotade kärlväxter i just hagmarker. Faktum är att ett stort antal rödlistade arter huserar i Rävsnähagarna i Ludvika och 2017 var dessa marker bland de högst rankade i Dalarna för sin utmärkande artsammansättning.

Samarbeten med landsbygden, näringarna och föreningslivet

Verksamheten syftar till att stimulera landsbygden och möjliggöra nya typer av samarbeten mellan lokala företag, lantbrukare och kommun. Genom att köpa in tjänster som till exempel foderproduktion skapas ytterligare nyttor. Kommunen kan på det sättet uppmuntra till att lokala aktörer fortsätter att bruka sin mark. Verksamheten samarbetar även med föreningar och näringar för att bevara och utveckla en levande landsbygd.

Lokalproducerat kött till förskolor, skolor och äldreomsorg

Genom att få insyn i hela kedjan kan produkten som serveras i de kommunala köken hålla högsta klass genom hela produktionsledet. Verksamheten har ett nära samarbete med kostorganisationen som aktivt jobbar med att förbättra kvaliteten på maten i kommunens kök. När kommunens djur går till slakt får köken tillgång till så kallade helfall, det vill säga alla styckningsdetaljerna från hela djuret. Det betyder att det öppnas nya möjligheter för kockar och annan kökspersonal att låta kreativiteten flöda. Exempelvis kan ädlare detaljer som filé och entrecôte användas för att sätta guldkant på menyn i äldreomsorgen och märgben kan användas för att koka fonder och såser.

Egen köttproduktion bidrar också till att öka den lokala produktionen och självförsörjningsgraden. Det är fördelaktigt dels för vår kommun, dels för Sverige – men även positivt ur ett globalt helhetsperspektiv.

Samarbete med förskola och skola – var kommer maten ifrån?

I takt med att allt fler lantbruk läggs ner, hamnar matproduktionen allt längre ifrån oss som konsumenter.

Det i sin tur leder till att barnen som växer upp nu sällan får någon naturlig koppling till var maten kommer ifrån. Verksamheten kan genom att lyfta in kunskap om matkedjan i klassrummen, bidra till att ge barn och unga verktyg för att utvecklas till medvetna framtida konsumenter.

"Goda och bra måltider bidrar till matglädje, gemenskap och en trivsamt stämning. Dessutom kan måltiderna användas som ett pedagogiskt verktyg. En satsning på bra mat i förskolan är därför en satsning på hela verksamheten"
Källa: Livsmedelsverket.

Miljönyttor

Genom att använda de befintliga markresurserna kan djuren förädla det växtmaterial som finns där och göra det till ny resurs - mat. Alternativet hade i många fall varit att putsa eller röja markerna bara för att hålla vegetationen nere, vilket hade varit ett slöseri med fossila bränslen. Betesmarker behöver också putsas ibland för att hålla god kvalitet, men i de fallen gödslar putsningen betet och gör att djuren får mer och bättre mat att äta. Minskad import av kött bidrar också till miljönytta i form av minskade transporter och möjlighet att påverka miljöaspekter genom hela produktionen.

När djuren idisslar bildas metangas som rapas upp, detta faktum har ibland stämplat korna som miljömarodörer. Men genom att styra produktionsformen och utfodringen kan miljöpåverkan minskas. Djurens tramp gör att kol lagras ner i marken och genom att träd sparas i betesmarkerna lagras kol även in där. Vissa forskare menar att dessa effekter helt kompenserar för djurens utsläpp.

Grön rehabilitering

Djuren och verksamheten innebär möjligheter till arbete med grön rehabilitering. Att förutsättningslöst vistas, alternativt jobba, nära och i kontakt med djur har i forskning visat sig ha mycket goda effekter i rehabiliteringsarbete. Självklart krävs gedigen planering och struktur i ett sådant arbete för att det ska fungera bra för både människor och djur.

Turism

Dalarna är ett turisttätt län och inte minst uppskattas de öppna landskapen och särdragen i vår landsbygd. Genom att locka turister att stanna till i bygden skapas större kundunderlag och bättre förutsättningar för de lokala näringarna. Hagarna agerar utflyktsmål och är flitigt besökta av såväl kommuninvånare som turister.

Vad har vi gjort hittills?

Arbetet startade år 2016 med stängsling av nya hagar och mestadels inlånade djur. Under 2017 köptes grunden till besättningen in, nio renrasiga Herefords och även stutar av mjölkraskorsning som gick till slakt under hösten. För att höja betestrycket lånades ytterligare djur in och antalet betande mular dubblerades jämfört med föregående år.

Personalen har kommit på plats och sju personer är involverade i arbetet. Utöver direkt djurskötsel arbetar personalen även med bland annat röjningsarbeten.

Från att 2016 ha fem mottagande kök av kötråvaran kunde verksamheten 2017 leverera till 15 stycken kök vid förskolor, skolor och äldreomsorg. Kostservice har arbetat aktivt med utbildning av kostpersonal för att höja kvaliteten på maten för äldreboendena. Under 2018 läggs fokus på att öka kvaliteten på maten inom skolan.

I vilken takt antalet djur kan öka och vilka delar av verksamheten som byggs ut avgörs av politiska prioriteringar och utifrån det mängden anslagna medel.

Har du funderingar eller synpunkter är du varmt välkommen att ta kontakt med oss i ko-gänget!

Kontakt:

Ann Eriksson

Husdjursagronom

Tel: 0240-863 09

ann.eriksson2@ludvika.se

Folkets hus, våning 5.

LUDVIKA
KOMMUN

Ludvika kommun • 0240-860 00 • ludvika.se